بسم الله الرحمن الرحیم

تاثیر ارتباط عالمان با عالمان بر حکمرانی اسلامی

مصطفی جوادی

چکیده

باتوجه به اذعان مقامات ایالت متحده آمریکا به لزوم خروج ازمنطقه،اقتدارمنطقه ای جمهوری اسلامی ایران درسال های اخیروباعنایت به موضوع حکمرانی اسلامی،بایسته های به کارگیری ابزار های ارتباطاتی به عنوان یکی مولفه های حکمرانی جهانی برای پیش بینی وتحت کنترل درآوردن پدیده هایی که باعث تاثیر گذاری برزندگی بسیاری درعرصه یک جامعه یا منطقه ای از جغرافیای جهانی می شود دارای اهمیت است .کنترل وهدایت پدیده ها درعرصه حکمرانی منجربه تحت تاثیرقرارگرفتن زندگی میلیون ها نفرمی شود.یکی ازمحوری ترین مشکلات درحوزه اندیشه های حکمرانی اسلامی عدم الزام واستفاده افرادازابزارمستندسخن گفتن است. برای مثال درقضایای نامنی کشور سوریه و عراق و اختلافات مذهبی در افغانستان وپاکستان درکنارنامنی درلبنان،یمن،بحرین،ریشه اکثروقایع دراین بخش ازجغرافیای جهان شعله ورکردن اختلافات مذهبی با فتاوای بدون سند ویاسست پایه درقالب ایجاد ورشد دادن تفکرتکفیری وناامنی برای کنترل حکمرانی درمنطقه توسط غرب به ویژه آمریکا وتسلط برمنابع ومنافع مادی وغیرمادی کشورهای اسلامی باتدارک سخت افزاری ونرم افزاری حاکمان حجازاست که باعث تحمیل هزینه های انسانی ومالی به کشورها ازجمله ایران شده است. به وجود آوردن شرایط ارتباط عالمان باعالمان ومطرح کردن عالمان اصلح سنی در مقابل مفتی های تکفیری امکان حل وفصل اختلافات استنباطی دینی و مذهبی را درسطح تقابل آرا ایجادوبه عقیم سازی فتاوای سست منجرمی شود تااختلافات علمی درهمان سطح علمی برسی شود ومنتج به خشونت در جوامع اسلامی نگرددوبه سطح تفکری بخش عام مردم منتقل نشود.به این منظورمی توان درجهت نیل به اهداف حکمرانی اسلامی با محوریت جمهوری اسلامی ایران باتوجه به نقش واقتدار کنونی کشور در جهت تعریف شاخص هاواستانداردهای لازم اقدام کرد.

کلیدواژه ها : واژه های کلیدی:حکمرانی اسلامی ، ارتباط عالمان ،جمهوری اسلامی ایران،عالمان اهل سنت،تفکر تکفیر، ابزارهای حکمرانی

مقدمه

باتوجه به گزارش وزارت خارجه ایالات متحده آمریکا، جمهوری اسلامی ایران هزینه ۱۶ میلیارد دلاری برای مقابله وجلوگیری ازاثرات تفکر تکفیری در مرزهای مجازی خود متحمل شده است .تفکرگروهی که همه مسلمانان را در گروه تضاد خود تعریف می کنند ریشه این خسارت است. در جریان نامنی های ایجاد شده (کشورهای سوریه و عراق) ذیل تعریف وتشکیل گروه های دارای تفکر تکفیر و جذب مسلمانان سنی مذهب به این گروه هااز کشورهایی در حوزه جغرافیایی متفاوت (اروپایی و آسیای مرکزی) بیانگر این مطلب است که افراد جذب کننده توانسته اند با القای خوراک فکری مسموم به نام اسلام به افراد تازه مسلمان یا مسلمانان دارای ضعیف از جهات مختلف به اسلام پاک و صلح مدار ضربه وارد کنند.

مقاله به دنبال پاسخ این پرسش است که:

تاثیر ارتباط عالمان با عالمان بر حکمرانی اسلامی چیست؟

پرسش های فرعی :

تاثیر عالمان برحاکمان در روایات ومنابع چگونه بیان شده است؟

ابزار ها و روش های برقراری ارتباط عالمان با عالمان چیست ؟

فرضیه این پژوهش به این صورت بیان می شود که ارتباط عالمان با عالمان در جهت نیل به اهداف حکمرانی اسلامی اثر گذار وباعث تجمیع و تقریب آراءو فتاوا خواهد شدکه نتیجه آن شکل گیری حکمرانی اسلامی در محور وحدت اسلامی وکاهش نفوذ دشمنان اسلام در بین جوامع وتفکرات اسلامی و اصلاح تفکر آندسته از عالمانی خواهد شد که با تقابل آراءبا عالمان دیگر و درمعرض قضاوت قرار گرفتن نظرشان به اصلاح مطابق شیوه تقابل پیش خواهند رفت.

به گواه تاریخ نیز بیشترین ضربه هابه اسلام عزیز ازطریق تحریف محتوایی و تخریب وجهه ای دین توسط منافقین وبه ظاهر مسلمانان وارد شده است. جهات اجتماعی آسیب مطرح شده را می توان به ترتیب مطرح کرد :

۱. گمراهی افرادمسلمانی که بدنبال بازنشر افکار مسموم و غلط عده از مفتیان تکفیری آسیب های جسمی و روحی بسیار دیداند.
۲. ایجادو تحمیل هزینه های گزاف مادی و معنوی برای کشور های اسلامی در جهت مقابله با نامنی های ایجاد شده از این تفکر
۳. بازنشر رفتار های خشونت آمیز وتوحش رفتاری این گروه ها به نام اسلام به مردم کل جهان وتخریب وجهه ی اسلام عزیز از طریق رسانه های اجتماعی و جمعی

ریشه، مبدا و علت نتایج موارد مطرح شده را در برداشت های خام و غلط مفتیان و عالمان این فرقه ها از مفاهیم عمیق اسلامی می توان جستوجو کرد .

موید دیگر این است که طبق گزارش و آمار های برسی های اجتماعی کشور های اروپایی رشد جمعیت مسلمانان و اسلام آوردن در این کشور ها روبه رشد و گسترش خوانده شده است به طوری که بیان شده است کشور فرانسه در دهه های آتی کشوری مسلمان خواهد بود.

این گونه می توان تطبیق داد که دستگاههای سیاست گذار غرب با آگاهی از گسترش وگستره افرادتازه مسلمان وجذب آنان در گروه های تکفیری و برسی این آمارهادریافته اندکه با سیاست و برنامه ریزی کاملا دقیق این اسلام پذیری در بین مردم باید کنترل و نیروی شکل گرفته از آن در جهت ضربه به اسلام مورد استفاده قرار دهند . نتایج این نظریه و نتایج اقدامات گروه های تکفیری همسانی قابل توجهی را به دنبال دارد.

۱. تعریف وجهه ای خشن همراه با خشونت و کشتار های فجیع در اذهان مردم جهان از اسلام عزیز
۲. توقف یا حداقل کندشدن اسلام آوری با دیدن این اعمال و مخابره آن به نام اسلام عزیز
۳. به خدمت گرفتن نیرو مسلمانان پاک جذب شد در ذیل این افکار مسموم برای ضربه به اسلام عزیز

آنچه امروز موجب تفاوت و امتیاز جمهوری اسلامی ایران از دیگر کشورهای جهان شده است، تلاش این نظام برای تحقق اسلام ناب در ساحت‌های مختلف حیات فردی و اجتماعی و حرکت بر مدار اسلام است. مدعای اصلی انقلاب اسلامی ارائه سبک جدیدی از زندگی، حکومت و حکمرانی است که در هدف و خط مشی های جامعه و حاکمیت، شیوه‌ها و روش‌های حکمرانی، نقش و مشارکت مردمی، نظامات اداری، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و مانند آن، قوانین الهی و روح معنوی اسلام حاکم است و انتظار از نظام اسلامی آنست که بر مبنای آموزههای اسلام حرکت کند. (رضایی, ۱۳۸۹, ص. ۵۲-۵۴)

در این پژوهش از روش تحقیق توصیفی- تحلیلی برای بیان تاثیر ارتباط عالمان بر مولفه های حکمرانی اسلامی استفاده شده‌است. برای جمع آوری اطلاعات، روش مطالعه اسناد و مدارک و روش های متقن تفسیر قرآن کریم و احادیث اهل بیت (ع) به کار گرفته شده است. اعتبارسنجی شاخص ها نیز با عرضه آن‌ها به قرآن کریم و روایات و دیدگاه‌های اندیشمندان گذشته و معاصر شیعه انجام شده‌است.

نیاز حکومت به عالمان دینی

حاکمان برای اداره حکومت به عالمان احتیاج دارند چرا که به فرمایش امیر المومنین **العُلَماءُ حُکّامٌ عَلَی النّاسِ** یعنی علماء (بر دلها وعقاید) مردم حکومت می کنند.

حضرت در روایت دیگری می‌فرمایند «**المُلوکُ حُکّامٌ عَلَی النّاسِ وَالعِلمُ حاکِمٌ عَلَیهِم**» یعنی پادشاهان بر مردم حکمرانی می کند و علم بر پادشاهان. یعنی حاکمان در حکمرانی نیازمند عالمان هستند.

امام خمینی در این مورد که مراد از العلماء در روایت «**العُلَماءُ حُکّامٌ عَلَی النّاسِ**» چیست می‌فرمایند «**مجموعها یجعل الفقیه العادل قدر المتیقن**» یعنی مجموع روایات «فقیه عادل» را به عنوان «قدر متیقن» از علماء معین می کند.

امام خمینی با استفاده از روایاتی که دارای مضمون «**العُلَماءُ حُکّامٌ عَلَی النّاسِ**» است «ولایت فقیه» را اثبات می کنند.

از اطلاق روایات می‌توان نتیجه گرفت که در حکومت «ولی فقیه» نیز، حاکم نیازمند علماء است چون هر عالمی بر عده ای از مردم تاثیرگزار است و حاکم با تکیه بر آنها می‌تواند تاثیرگزار باشد.

امیر المومنین در فرمانی که به مالک اشتر می‌دهند می‌فرمایند:

وَأَكْثِرْ مُدَارَسَةَ الْعُلَمَاءِ، وَمُنَاقَثَةَ الْحُكَمَاءِ، فِي تَثْبِيتِ مَا صَلَحَ عَلَيْهِ أَمْرُ بِلاَدِكَ[1]

با دانشمندان زیاد به گفتگو بنشین و با حکما و اندیشمندان نیز بسیار به بحث بپرداز، این گفتگوها و بحثها باید درباره اموری باشد که به وسیله آن وضع کشورت را اصلاح می کنی و آنچه پیش از تو موجب قوام کار مردم بوده برقرار می گردد[2].

1 نهج البلاغة ت الحسون، السيد الشريف الرضي، ج1، ص704

2 نهج البلاغه با ترجمه فارسی روان، مکارم شیرازی، ناصر، ج1، ص675

کلید واژه های سیاست دفاعی

از طرفی سیاست دفاعی جمهوری اسلامی ایران صرفا دفاع از سرزمین خود نیست بلکه تابع کلید واژه های «نگاه وسیع به جغرافیای مقاومت»، «نگاه وسیع فرامرزی»، «قناعت نکردن به منطقه خودمان» و «امتداد عمق راهبردی» در جغرافیای منطقه‌ای است.

این کلید واژه ها در بیانات رهبری در دیدار مجمع عالی فرماندهان سپاه آمده است که می‌فرمایند:

«ثالثاً این نگاه وسیع جغرافیای مقاومت را از دست ندهید؛ این نگاه فرامرزی را از دست ندهید. قناعت نکنیم به منطقه‌ی خودمان: **ما غُزِیَ قَومٌ قَطُّ فی عُقرِ دارِهِم اِلّا ذَلّوا**؛ این حدیث از معصوم (علیه السّلام) است که آن کسانی که در خانه نشستند تا به آنها حمله بشود دچار ذلّت شدند. این جوری نباشد که یک چهاردیواری را انتخاب کنیم و دیگر کارمان به این نباشد که پشت این دیوار چه کسی است، چه تهدیدی وجود دارد. این «نگاه وسیع فرامرزی»، این «امتداد عمق راهبردی»گاهی اوقات از واجب‌ترین واجبات کشور هم لازم‌تر است.»

این اصطلاحات مبتنی بر خطبه ای است که امیرالمومنین در هنگام شنیدن خبر تجاوز لشکر معاویه به شهر «انبار »بیان می‌فرمایند که:

فَوَاللهِ مَا غُزِيَ قَوْمٌ قَطُّ فِي عُقْرِ دَارِهِمْ إِلاَّ ذَلُّوا، فَتَوَاكَلْتُمْ وَتَخَاذَلْتُمْ حَتَّى شُنَّتْ عَلَيْكُمُ الغَارَاتُ، وَمُلِكَتْ عَلَيْكُمُ الاَوْطَانُ.[3]

یعنی:

به خدا سوگند هر ملّتی در درون خانه اش مورد هجوم دشمن قرار گیرد حتماً ذلیل خواهد شد (و تنها جمعیّتی در نبرد با دشمنان پیروز می‌گردند که به استقبال آنها بشتابند) ولی شما سستی به خرج دادید و دست از یاری برداشتید، و هر یک به دیگری واگذار کردید تا آن جا که دشمن پی در پی به شما حمله کرد و سرزمین شما را مالک شد.[4]

[3] نهج البلاغة ت الحسون، السيد الشريف الرضي، ج1، ص78

[4] نهج البلاغه با ترجمه فارسی روان، مکارم شیرازی، ناصر، ج1، ص75

مؤلفه عالمان دینی

سیاست دفاعی را نباید منحصر در مؤلفه نظامی دید و باید به مؤلفه «تأثیر عالمان دینی در مردم» توجه کرد و با توجه به همین مسئله است که:

«رهبر انقلاب اسلامی همچنین ارتباطات مذهبی و رفت‌وآمد علمای مذهبی ایران و سوریه را نیازمند تقویت و گسترش خواندند»

کدام سطح از عالمان دینی موثرتر هستند؟

عالمان را می‌توان به صاحبان فتوا و غیر آن تقسیم بندی نمود. در این مقاله مراد «عالمان صاحب فتوا» هستند.

علت آن استدلال امام خمینی است که می‌فرمایند:

انهم حکام علی الملوک و انهم کفیل أیتام أهل البیت و ان مجاری الأمور و الأحکام علی أیدی العلماء باللّه الأمناء علی حلاله و حرامه إلی غیر ذلک...

مجموعها یجعل الفقیه العادل قدر المتیقن

یعنی علماء، حکمشان بر پادشاهان نافذ است و آنها سرپرست ایتام اهل بیت (یعنی مردمی که نیازمند راهنمایی دینی هستند) می‌باشند و احکام الهی در دست عالمان به دین خداست که امین و نگهبان حلال و حرام الهی هستند و روایاتی از این دست. .. مجموعشان می‌رساند که فقیه (عالم صاحب فتوا) عادل قدر متیقن این روایات است.

چرا فقهاء؟

چنین عالمانی بر علمای سطوح پایین تر تاثیرگذار هستند و حاکم (که خود ممکن فقیه باشد) احتیاج دارد که از آراء و نظرات آنها استفاده کند.

راه پیشنهادی برای بهره‌گیری از آراء عالمان دینی

پیشنهاد این مقاله برای استفاده از آراء عالمان دینی (برای رسیدن به تقریب و رفع مشکلات حکومتی) بهره گیری از دروس آنها است.

فقهاء خلاصه «رأی مستدل »خود را در درس مطرح می‌کنند لذا درس یکی از مجاری مناسب برای دسترسی به آراء است.

وضعیت موجود در بین عالمان شیعه

حدود ده سال است که یکی از شرکتهای دانش بنیان درس حدود ۱۰۰ عالم شیعی را از قم، نجف، مشهد، کربلا، بیروت، دمشق و. ..را با هدف «ارتباط عالمان با عالمان »پوشش داده و زیرساختهای لازم را ایجاد نموده است.

در این روش دروس مستندسازی می‌شود یعنی مصادر در پاورقی ذکر و به کتابخانه لینک داده می‌شود تا مستندات هر «رأی» مشخص شود.

با توجه به پذیرش حدود ۱۰۰ عالم دینی از علمای شیعه و وجود زیرساختهای لازم، می‌توان آن را به صاحبان فتوای اهل سنت تعمیم داد.

مشکل وضعیت موجود

اگر چه این حرکت توسط یک شرکت دانش بنیان شروع و زیر ساخت های فنی آماده و از حالت نمونه سازی درآمده و به ۱۰۰؛ عالم شیعی تعمیم یافته اما به عنوان یک «مؤلفه قدرت» از سوی نهادهای متولی دیده نشده است.

با توجه به ظرافتهایی که در تعامل با عالمان وجود دارد، به این موضوع (بهره‌مندی از ارتباط عالمان با عالمان)نباید به عنوان ابزار قدرت نگریست بلکه به عنوان «نیاز حکومت»، باید به آن توجه کرد.

لزوم تعمیم به عالمان اهل سنت

پوشش دروس عالمان اهل سنت غیر تکفیری، دو نتیجه دارد:

اول: باعث به حاشیه رفتن «عالمان تکفیری »و مطرح شدن آنها می‌شود.

دوم: سوق دادن آنها به بیان مستندات آراء فقهی و کلامی، باعث می‌شود تا زمینه مناظره بین مذاهب اربعه با عالمان شیعه برقرار و به تبع خطاهای استنتاجی آنها مشخص گردد.

وقتی خطای در استنتاج مشخص شود، خود به خود «آراء علماء» به سمت «تقریب مذاهب» حرکت می کند.

بخشی از وقایع سوریه در چند سال اخیر مبتنی بر «فتاوای مفتیان اهل سنت» بود که به کف جامعه کشیده شد و تنش‌های اجتماعی را بوجود آورد.و هزینه ها تحمیلی بر کشور های اسلامی از جمله جمهوری اسلامی ایران ایجاد شد.

دور بودن علماء از یکدیگر

وقتی علماء با یکدیگر مأنوس باشند از فتاوای مضطرب جلوگیری می‌شود خصوصا اگر عالمان اهل سنت با عالمان تشیع مراوده داشته باشند این موضوع بیشتر خود را نشان می‌دهد.

امیرالمومنین در نهج البلاغه در مورد اضطراب در فتوا می‌فرمایند:

تَرِدُ عَلَى أَحَدِهِمُ القَضِيَّةُ فِي حُكْمٍ مِنَ الأَحْكَامِ فَيَحْكُمُ فِيهَا بِرَأْيِهِ، ثُمَّ تَرِدُ تِلْكَ القَضِيَّةُ بِعَيْنِهَا عَلَى غَيْرِهِ فَيَحْكُمُ فِيهَا بِخِلافِ قَوْلِهِ[5]

گاهی یک دعوا نزد یکی از آنان مطرح می شود و قاضی به رأی خود حکم می کند، پس از آن عین این جریان نزد قاضی دیگری عنوان می گردد، او درست برخلاف اوّلی رأی می دهد[6].

گاهی یک عالم دینی در کشوری که دسترسی به منابع و تحقیقات کمتر از حوزه های اصلی است فتوایی را می‌دهد که مشکل ایجاد می‌کند.در حالی که اگر ارتباط عالمان با عالمان فراهم باشد، از خطای در فهم کاسته و مشکلات اجتماعی کمتر می‌شود.

---

5 نهج البلاغة ت الحسون، السيد الشريف الرضي، ج1، ص64

6 نهج البلاغه با ترجمه فارسی روان، مکارم شیرازی، ناصر، ج1، ص59

عملکرد عالمان دینی

اما اگر بتوانیم ارتباط عالمان با عالمان را برقرار کنیم می‌توانیم به فرمایش حضرت نزدیک شویم که:

وَاعْلَمُوا أَنَّ عِبَادَ اللهِ الْمُسْتَحْفَظِينَ عِلْمَهُ، يَصُونُونَ مَصُونَهُ، وَيُفَجِّرُونَ عُيُونَهُ، يَتَوَاصَلُونَ بِالْوِلاَيَةِ، وَيَتَلاَقَوْنَ بِالْمَحَبَّةِ، وَيَتَسَاقَوْنَ بِكَأْسٍ رَوِيَّة، وَيَصْدُرُونَ بِرِيَّة، لاَ تَشُوبُهُمُ الرِّيبَةُ[7]

آگاه باشید !که بندگان خدا، آنها که علم خدای را حافظند، به مصونیّت او مصون هستند، آنها چشمه های علوم خداوند را جاری می سازند و با «دوستی»، پیوستگی ایجاد می کنند، با محبّت یکدیگر را ملاقات و با ظرفی سیراب سازنده یکدیگر را سیراب می کنند[8]

گسترش عالمان شیعی

در حال حاضر درسهای عالمان شیعی از ایران، عراق، لبنان و سوریه و تعدادی اندکی درس از حجاز و افغانستان پوشش داده شده است.

گسترش آن به پاکستان و شبه قاره هند و یمن می‌تواند در نظر گرفته شود.

پوشش دروس عالمان اهل سنت از کجا شروع شود؟

اگر بخواهیم عالمان اهل سنت را پوشش دهیم از سه جا می‌توان شروع کرد:

اول مصر؛ که به واسطه روابط سیاسی چندان راحت نیست مگر آن که از طریق افرادی که در عراق هستند و در این زمینه فعالیت دارند، موضوع پیگیری شود.

دوم سعودی؛ که به واسطه تمرکز عالمان تکفیری در این کشور، به صلاح نیست.

سوم سوریه؛ که به واسطه نزدیکی آنها به مکتب اهل بیت، مناسب تر از سایر کشورها است.

مطرح کردن عالمان سوریه باعث اقبال مردم به ایشان و به حاشیه رفتن عالمان تکفیری می‌شود.

چهارم روسیه؛ که عالمان آن در جمهوری داغستان هستند.

---

7 نهج البلاغة ت الحسون، السيد الشريف الرضي، ج1، ص524

8 نهج البلاغه با ترجمه فارسی روان، مکارم شیرازی، ناصر، ج1، ص517

نتیجه گیری :

ارتباط عالمان با عالمان دینی می تواند از لحاظ های گوناگون دارای اهمیت راهبردی باشد. به عنوان مثال نتایج ویرانی ها وناامنی های منطقه غرب آسیا مانند کشور سوریه وعراق را می توان ریشه در برداشت غلط و یک بعدی برخی از عالمان دینی جریان تکفیر دانست. نتیجه گیری مقاله این موضوع ها بیان می دارد که در جهت رسیدن به حکمرانی اسلامی باید عالمان دینی ارتباطی علمی و متقن با هم دیگر برقرار سازند تا فتاوای سست در تقابل آرا حذف و باعث نامنی وایجاد هزینه های مالی وانسانی برای کشورهای اسلامی نشود. در این صورت به دونوع نتیجه بر خورد می کنیم .

۱. اول عالمانی که از ابتدا تحت نفوذ و برای ضربه به کشورهای اسلامی و پیش برد اهداف استکبار عمل می کنند که عموما دارای فتاوای سست پایه و یا حتی بدون سند هستند و از این طریق بر افکار بخش قابل توجهی از جامعه مسلمانان تاثیر گذار بوده و سبب خسران جامعه اسلامی می شوند .
۲. دوم عالمانی که استقلال خود را حفظ کرده اند ولی در تفسیروبرداشت ایشان از روایات وقرآن دچار اشکال و خطا هستند، به تعبیری که افراد متاثر از نظراتشان درنهایت به خطا خواهند رفت و این انشقاق در جهت نیل به اهداف حکمرانی اسلامی در تضاد است. و به وسیله تقابل آراء با عالمان دیگر می توان به همگرایی در این مسیر منجرگردد.

سخن بزرگان شیعه مبنی بر این است که ما فرزندان دلیل هستیم واضح و روشن هست. حال با توجه به این مشی قدرت مند چرا نباید با ابزار های موجود کسانی که ادعای فهم دینی دارند در این کانال نظرات مستند خودرا بیان و در مقابل دیده دیگران جهت برسی صحت و سقم آن قرار دهند ؟ مستند و مستدل سخن گویی ابزاری قدرتمند و در اختیار عالمان شیعه صالح هست که باید از آن حداکثر استفاده را کرد.

چراکه باتوجه به تاثیرگذاری هریک از عالمان برتفکر قشری از جوامع اسلامی ،آنان افرادی تاثیرگذار در نهایت بر افکار جوامع خود هستند.که با اصلاح تفکر با روش تقابل آراء و مطرح کردن عالمان سنی صالح در مقابل مفتیان تکفیری می توان درجهت اصلاح و نیل به اهداف حکمرانی اسلامی حرکت کرد.

پیشنهاد مقاله در هر دوصورت با توجه به قدرت منطقه ای جمهوری اسلامی ایران ایجاد و الزام کشور های اسلامی با ابزارهای مختلف از جمله دیپلماتیک ودانش بنیان و ... تعریف سازوکاری برای مقابله آرا و پخته شدن نظرات در سطح علمی و جلوگیری از منتقل شدن فتاوای سست به بدنه جامعه مردم است تا اخلافات علمی منجر به ایجادبستری برای سؤاستفاده دشمنان درجهت ضربه به اسلام عزیز نگرددو بلعکس به اتقان و اجماع آراء بیانجامد.

منابع و ماخذ :

مبارک اصغر، آذرپیوند زیبا،۱۳۸۸، نگاهی به شاخص های حکمرانی خوب از منظر اسلام و تاثیر آن بر رشد اقتصادی،فصلنامه علمی پژوهشی اقتصاد اسلامی

رضایی حسن،۱۳۹۷،طراحی و تبیین مؤلفه ها و شاخص های اساسی حکمرانی اسلامی

همایون رنجبر، سعید دائیکریمزاده، علی مروی،۱۳۹۱،حکمرانی جهانی مؤلفه ها و ابزارها

نهج البلاغۀ ت الحسون، السید الشریف الرضی، ج1، ص524

نهج البلاغه با ترجمه فارسی روان، مکارم شیرازی، ناصر، ج1، ص517

نهج البلاغه با ترجمه فارسی روان، مکارم شیرازی، ناصر، ج1، ص59

نهج البلاغۀ ت الحسون، السید الشریف الرضی، ج1، ص64

نهج البلاغۀ ت الحسون، السید الشریف الرضی، ج1، ص78

نهج البلاغه با ترجمه فارسی روان، مکارم شیرازی، ناصر، ج1، ص75

نهج البلاغۀ ت الحسون، السید الشریف الرضی، ج1، ص704

نهج البلاغه با ترجمه فارسی روان، مکارم شیرازی، ناصر، ج1، ص675

Copy protected with Online-PDF-No-Copy.com